

Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΜΕ ΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

Έλλη Δεμέστιχα, Μαρία Καραδήμου, Μαριέττα Δακτυλίδη, Τζωρτζίνα Γουλιερμή

doi: [10.12681/osj.36478](https://doi.org/10.12681/osj.36478)

Copyright © 2024, Έλλη Δεμέστιχα, Μαρία Καραδήμου, Μαριέττα Δακτυλίδη, Τζωρτζίνα Γουλιερμή

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Δεμέστιχα Έ., Καραδήμου Μ., Δακτυλίδη Μ., & Γουλιερμή Τ. (2024). Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΜΕ ΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ. *Open Schools Journal for Open Science*, 7(1). <https://doi.org/10.12681/osj.36478>

Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΜΕ ΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

Έλλη Δεμέστιχα, Μαρία Καραδήμου, Μαριέττα Δακτυλίδη, Τζωρτζίνα Γουλιερμή

Περίληψη

Σαν ομάδα αποφασίσαμε να ασχοληθούμε με το θέμα «Η θέση της γυναίκας με το πέρασμα των χρόνων». Πιο συγκεκριμένα θα ασχοληθούμε με την εξέλιξη της θέσης του γυναικείου φύλου από την αρχαία Ελλάδα ως το σήμερα. Αρχικά, θα αναλύσουμε τον ρόλο της γυναίκας στην αρχαία Ελλάδα, στην Αθήνα και τη Σπάρτη. Στη συνέχεια, θα παρουσιάσουμε τη θέση της γυναίκας στον 20^ο αιώνα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα, με τη βοήθεια ερευνητικών δεδομένων. Συγκρίνοντας τη θέση της γυναίκας στην αρχαία Ελλάδα και σήμερα θα παρουσιάσουμε τα συμπεράσματά μας.

1. Αρχαία Αθήνα

Στην αρχαία Αθήνα, η θέση της γυναίκας βρισκόταν σε μειονεκτική θέση. Η μόνη επιβολή της ήταν απέναντι στους δούλους και στο υπηρετικό προσωπικό. Ήταν συνεχώς μόνη της διότι ο άντρας απουσίαζε από το σπίτι για εξωτερικά ζητήματα. Δεν μπορούσε να κυκλοφορεί ελεύθερα και να συναναστρέφεται με νέους, γι' αυτό ήταν περιορισμένη σε ένα δωμάτιο του σπιτιού που προοριζόταν για τις γυναίκες, το γυναικωνίτη. Σε μικρή ηλικία τα νέα κορίτσια μάθαιναν από τις μητέρες τους υφαντική, δουλείες και εργασίες του σπιτιού όπως καθαριότητα. Είχε το δικαίωμα να εμφανίζεται δημόσιως μόνο σε θρησκευτικές εορτές και πάντοτε ξεχωριστά από τη χορεία των ανδρών. Όταν γεννιόταν ένα μικρό κορίτσι αντιμετώπιζε από τότε προβλήματα από την πατριαρχική κοινωνία. Αρχικά αν θα ζούσε, το οποίο εξαρτιόταν άμεσα από την απόφαση του πατέρα διότι η γέννηση κοριτσιού θεωρούνταν ένα επιπρόσθετο έξοδο. Επιπλέον, δεν είχε την δυνατότητα να διατηρήσει το οικογενειακό όνομα συνεπώς και την περιουσία. Επιπλέον δεν είχε δικαίωμα κατοχής εγγείου ιδιοκτησίας -επομένως ούτε κληρονομιάς- το οποίο αποτελούσε βασικό κριτήριο για την ιδιότητα του πολίτη. Ήταν δηλαδή σα να μην υπήρχαν. Βασική αρχή στην αθηναϊκή κοινωνία ήταν το ότι η γυναίκα τελούσε μονίμως υπό ανδρική κηδεμονία. Η νέα κοπέλα μέχρι το γάμο της εξαρτάται άμεσα από τον πατέρα της. Όταν έφθανε στην ηλικία γάμου, ο πατέρας της επέλεγε το μέλλοντα σύζυγό της.

2. Αρχαία Σπάρτη

Αντίθετα, στη σπαρτιατική κοινωνία οι γυναίκες διατηρούν μια υψηλότερη θέση απ' ότι στην Αθηνά. Οι γυναίκες στη Σπάρτη μπορούσαν να κυκλοφορούν ελεύθερα χωρίς να καλύπτουν το πρόσωπο τους. Οι κοπέλες παντρεύονταν συνηθώς στα 20. Προορισμός της γυναίκας ήταν να φέρει στον κόσμο γενναίους στρατιώτες. Για λόγους ευγονίας είχε καθιερωθεί ο δανεισμός συζυγών. Ο ρόλος της ήταν ενεργητικός καθώς ήταν απαλλαγμένες από τις οικιακές ασχολίες τις οποίες τις είχαν αναθέσει στις δούλες. Ανατρέφονταν και εκπαιδευόνταν όπως και τα αγόρια, δηλαδή η εκπαίδευση περιελάμβανε κυρίως σωματική άσκηση και στοιχειώδη μόρφωση. Συμμετείχαν σε αγώνες δρόμου, πάλης και ακοντίου, ενώ συμμετείχαν σε τελετές φορώντας κοντό χιτώνα, όπως οι Αμαζόνες.

Κυκλοφορούσαν ελεύθερα στους δρόμους. Δεν είχαν κανένα δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτική ζωή και στη λήψη αποφάσεων.

3. 20ος αιώνας

Πολλά βέβαια άλλαξαν τον 20ο αιώνα για την γυναίκα. Έως και τα τέλη του 19ου αιώνα η γυναίκα δεν μπορούσε να πάρει μέρος στην μισθωτή εργασία. Η μόνη εργασία που διεξήγαν ήταν η οικιακή, η οποία εν τέλη δεν αναγνωριζόταν ως επάγγελμα και οδηγούσε στην άποψη ότι οι γυναίκες είναι αμόρφωτες και ανίκανες. Τα μόνα κοινωνικά αποδεκτά επαγγέλματα ήταν αυτά που αντιστοιχούσαν στον τότε γυναικείο ρόλο, ο οποίος ήταν ο παραδοσιακός ρόλος της γυναίκας μέσα στην οικογένεια. Στην Ελλάδα μέχρι και το 1917 η γυναίκα δεν μπορούσε να διεξάγει κανένα άλλο δημόσιο επάγγελμα εκτός από αυτό της δασκάλας. Όσο αφορά την ενδυμασία των γυναικών τότε είχε να κάνει περισσότερο με το κλίμα που επικρατούσε την κάθε εποχή. Την δεκαετία του 1920 επικρατούσε ένα ανδρόγυνο στυλ επηρεασμένο από τις τότε τάσεις γνωστής σχεδιάστριας. Συνεχίζοντας την δεκαετία του 1930 επικρατούσε ένα πιο θηλυκό στυλ λόγω την έντονης και ραγδαίας ανάπτυξης του κινηματογράφου και την μεγάλη οικονομική κρίση. Ενώ τη δεκαετία του 1940 λόγω του πολέμου και των δύσκολων συνθηκών επιβίωσης έπρεπε οι γυναίκες να μεταβούν σε πιο παλιά τους ρούχα και να τα μεταποιούν όποτε χρειαζόταν. Όσο βρισκόμαστε λοιπόν στον 20ο αιώνα διαφαίνεται ότι η θέση της γυναίκας θα αλλάξει ραγδαία, επιτρέποντάς της να πάρει μέρος στην αγορά εργασίας. Αυτό βέβαια είχε ως αναγκαίο παράγοντα την αναβάθμιση της γυναικείας εκπαίδευσης. Τον 20ο αιώνα η δημοτική εκπαίδευση των γυναικών αυξήθηκε κατά 10% ενώ η μέση εκπαίδευση συνεχιζόταν να κυμαίνεται στα ίδια χαμηλά πλαίσια. Ενώ τον 20ο αιώνα η γυναικεία εκπαίδευση είδε βελτίωση, τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις συνέχιζαν να δυσχεραίνουν τον έργο της και την υλοποίηση της. Φυσικά ένα γεγονός το οποίο στιγμάτισε την πορεία της γυναίκας στην Ελλάδα ήταν η ίδρυση το 1920 του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, στον οποίο οι πρώτες φεμινίστριες αγωνιζόντουσαν για την κατάκτηση των γυναικείων δικαιωμάτων. Στη συνέχεια η πρώτη φορά που οι Ελληνίδες είχαν δικαίωμα ψήφου στις δημοτικές εκλογές ήταν στις 11 Φεβρουαρίου 1934. Ενώ το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι κατάφεραν να το κατοχυρώσουν οι γυναίκες στις εκλογές του 1956, με τη Βάσω Θανασέκου και την Λίνα Τσαλδάρη να εισέρχονται στο ελληνικό κοινοβούλιο.

4. Τέλη 20ου αιώνα

Η θέση της γυναίκας στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες, παρόλες τις νομοθετικές μεταρρυθμίσεις που έγιναν με σκοπό την ωφέλεια των γυναικών τελικά δεν άλλαξαν σημαντικά την κοινωνική της θέση. Άλλωστε, η νομοθετική ισότητα σε καμία περίπτωση δεν προεξοφλεί ούτε και εξασφαλίζει την ουσιαστική ισότητα ανάμεσα στα δύο φύλα. Για παράδειγμα, τη δεκαετία του 1970, παρόλο που η γυναίκα εργάζεται, περιορίζεται στην άσκηση μερικών μόνο επαγγελμάτων και δεν κατέχει καθόλου ανώτερες θέσεις στην επαγγελματική ιεραρχία. Αναλογικά, το 1981 σε παρόμοια μελέτη που έγινε το 60% των γυναικών απάντησε ότι εργάζεται εκτός σπιτιού μόνο για οικονομικούς λόγους. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για τον αποκλεισμό και την περιθωριοποίηση των γυναικών από την εργασία είναι είτε η απαγόρευση της εισόδου των γυναικών σε ορισμένα επαγγέλματα, είτε οι διάφοροι τρόποι αποβολής των γυναικών από τα επαγγέλματα, άμεσοι και έμμεσοι.

Ιστορικά, σύμφωνα με την Walby το 1986, η απορρόφηση των γυναικών σε συγκεκριμένα επαγγέλματα αποτελεί μια μέθοδο για τη δημιουργία μιας υποβαθμισμένης εργατικής τάξης. Οι γυναίκες τελικά τοποθετούνται σε δουλειές και επαγγέλματα με μικρότερο κύρος, χαμηλότερες αμοιβές και δίχως προοπτικές εξέλιξης. Αντίστοιχα, ο θεσμός του οικογενειακού μισθού, ο οποίος προσέφερε στους άνδρες εργαζόμενους μεγαλύτερες αμοιβές ώστε να μπορούν να συντηρούν την οικογένεια τους επέβαλλε την οικονομική εξάρτηση και την ιδεολογική υποδούλωση των γυναικών. Με τον παραπάνω θεσμό δημιουργείται ένας άνδρας-σύζυγος, ο οποίος στηρίζει οικονομικά την οικογένεια, αλλά αδικεί τις εργαζόμενες και τις ανύπανδρες γυναίκες. Ο θεσμός του οικογενειακού μισθού ενισχύει την αντίληψη ότι οι πρωταρχικές ευθύνες των γυναικών είναι το σπίτι και η οικογένεια, ακόμη κι όταν αυτές εργάζονται. Τη δεκαετία του '80, οι γυναίκες εργαζόμενες απέκτησαν για πρώτη φορά δικαίωμα ίσης μεταχείρισης με τους άνδρες στην απασχόληση, στις συνθήκες εργασίας, στην επαγγελματική εξέλιξη, στις αμοιβές, στον επαγγελματικό προσανατολισμό, στην κατάρτιση και στην κοινωνική ασφάλιση. Επιπρόσθετα, κατέκτησαν το δικαίωμα για άδεια μητρότητας ή άλλες οικογενειακές υποχρεώσεις και για επιδόματα γάμου, μητρότητας και οικογενειακών υποχρεώσεων. Σύμφωνα με τη Δουλκέρη το 1986, παρόλο που περισσότερες γυναίκες εργάζονται ενεργά στην παραγωγή, το παραδοσιακό πρότυπο της ιδανικής μητέρας-συζύγου και νοικοκυράς δεν έχει αλλάξει. Πράγματι, η οικογένεια συνεχίζει να αποτελεί εμπόδιο για την επαγγελματική εξέλιξη της γυναίκας και ο διαχωρισμός των επαγγελμάτων σε ανδρικά και γυναικεία είναι αποτέλεσμα της διάκρισης των κοινωνικών ρόλων, με βάση το επιχειρήμα της φύσης και της αναπαραγωγικής ικανότητας των γυναικών. Όμως, οι προστατευτικές ρυθμίσεις που ίσχυαν παλιότερα και άλλες που ισχύουν ακόμη και σήμερα δηλαδή μειωμένο ωράριο για μητέρες, ενώ διευκόλυναν πολλές γυναίκες, ταυτόχρονα στάθηκαν εμπόδιο στην επαγγελματική τους εξέλιξη, προωθώντας τελικά την ανισότητα στην αντιμετώπιση των γυναικών από τους εργοδότες.

5. Η εξέλιξη της γυναίκας τα τελευταία 20 χρόνια

Είναι σίγουρο πως η στάση της κοινωνίας και όχι μόνο απέναντι στο γυναικείο φύλο έχει αλλάξει ριζικά τα τελευταία 20 χρόνια. Αναμφισβήτητα έχουν γίνει σημαντικά βήματα προόδου σε ότι αφορά τα δικαιώματα των γυναικών απέναντι στην κοινωνία, που μπορούν να συμβάλλουν στην επίτευξη της ολικής ισότητας απέναντι στα δύο φύλα. Δυστυχώς όμως, παρόλο που βρισκόμαστε στο έτος 2023 συνεχίζει να υφίσταται η ανισότητα μεταξύ των δυο φύλων. Το σίγουρο είναι πως δεν είναι όσο έντονη παρουσιαζόταν τα προηγούμενα χρόνια. Συγκεκριμένα, οι γυναίκες καλούνται να αποδείξουν τη θέση τους στην κοινωνία. Τα τελευταία 20 χρόνια η συμμετοχή των γυναικών στην εργασία είναι σταθερή. Όμως οι προσλήψεις γυναικών σε έναν ανδροκρατούμενο εργασιακό χώρο ήταν σπάνιες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το γεγονός ότι μια γυναίκα που μπορεί να διαθέτει τα ίδια προσόντα με έναν άντρα μπορεί να αντιμετωπίζετε διαφορετικά ή πιο μειονεκτικά από το κοινωνικό σύνολο διότι τα στερεότυπα του φύλου έχουν μείνει ριζωμένα ως αντιλήψεις σε πολλούς ανθρώπους.

6. Βία και παρενόχληση των γυναικών

Παρά τις ραγδαίες εξελίξεις που υπάρχουν τα τελευταία 20 χρόνια, η βία και οι παρενοχλήσεις προς τις γυναίκες συνεχίζουν να υφίστανται. Αρχικά, παρατηρείται πως ένα μεγάλο ποσοστό των γυναικών έχουν βιώσει κάποιο είδους παρενόχλησης είτε αυτό είναι σεξουαλική, σωματική παρενόχληση ή οτιδήποτε άλλο. Ιδιαίτερα έντονο είναι αυτό το φαινόμενο σε εργασιακούς χώρους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των υποθέσεων που αφορούν τις κακοποιημένες γυναίκες. Ειδικότερα, αναφέρεται ότι στην Ελλάδα 1 στις 2 γυναίκες που δολοφονούνται ετησίως είχαν υπάρξει θύματα κακοποίησης από κάποιον σύντροφο. Παράλληλα, αναφέρεται ότι 1 στις 5 γυναίκες έχει υπάρξει θύμα κακοποίησης και πιο συγκεκριμένα θύμα ξυλοδαρμού. Επίσης όμως φαίνεται πως ένα πολύ μικρό ποσοστό, μόνο το 13,3% επιλέγει να καταγγείλει το συμβάν. Με βάση αυτό παρατηρείται ότι 1 στις 4 γυναίκες θα βιώσει με την πάροδο του χρόνου κάποιο είδος κακοποίησης. Δηλαδή έχει αναγνωριστεί ως κάτι αναμενόμενο να συμβεί. Ακόμα φαίνεται ότι το 46,3% των κακοποιημένων γυναικών ανήκει στις ηλικίες 31-40 χρονών. Άρα γίνεται αναφορά κυρίως σε εργαζόμενες γυναίκες. Όλη αυτή η έξαρση που επικρατεί έχει ως αποτέλεσμα την άσκηση ψυχολογικής πίεσης και καταπίεσης απέναντι σε ένα μεγάλο κομμάτι του γυναικείου πληθυσμού.

7. Επίλογος

Συμπερασματικά, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι θα πρέπει να υπάρξει ισοτιμία μεταξύ των δύο φύλων. Όσο κι αν η θέση της γυναίκας έχει βελτιωθεί μέσα στη κοινωνία, υπάρχουν μέχρι και σήμερα στερεότυπα και προκαταλήψεις τα οποία εμποδίζουν την ευρύτερη εξέλιξη. Γι' αυτόν τον λόγο θα μπορούσε να συμβάλλει στην κοινωνία η εξάλειψη των στερεοτύπων, ώστε να πραγματοποιηθεί η απόλυτη ισότητα.

Βιβλιογραφία

<https://womaidhalandri.wordpress.com/2014/02/06/182/>

<https://womaidhalandri.wordpress.com>

<https://www.eea.gr/arhra-eea/ereyna-poia-einai-i-thesi-tis-gynaikas-stin-elliniki-koinonia/>

<https://ektosprogrammatos.wordpress.com/2017/03/14/η-θεση-της-γυναίκας-στην-αρχαία-ελλάδα/>

<http://2lyk-megar.att.sch.gr/docs/projects/2018-2019/A-TETRAMHNO/A2.pdf>

http://www.isotita-epeaek.gr/iliko_sxetikes_ereunes/koinonia/Athnasiadoy_X_H_koinoniki_reduce.pdf

<https://www.capital.gr/epikairoτητα/3644036/-i-thesi-tis-gynaikas-stin-elliniki-koinonia-to-kollodes-patoma-kai-i-gualini-orofi>